

N A S C H R I F T
OVER
BOTTE VAN HOLDINGA.

Botte van Holdinga was de zoon van Wilko van Holdinga, en de kleinzoon van dien Botte van Holdinga, die in de twisten tusschen de Schieringers en Vetkoopers eene beduidende rol gespeeld heeft. Zoo bekend als daardoor de grootvader bij de geschiedschrijvers is, zoo onbekend is bij hen de kleinzoon geweest. Wij weten uit het *Stamboek* alleen, dat hij in 1577 gestorven is, en dat zijne vrouw was Hack Feyesdochter van Eysinga. Hij zelf vermeldt ergens, dat hij in 1535 getrouwd is, en dat bij die gelegenheid Douwe Gerbranda van Harlingen, op die bruiloft tegenwoordig, hem de volgende bijzonderheid verhaalde.

Gerbranda namelijk, die toen niet boven de 60 jaren oud was, heugde het nog, dat zijne ouders land hadden liggen ten westen van Harlingen, op zulk een afstand, dat er maar *twee* wagens met hooi op een dag van daar naar huis konden vervoerd worden, welk land later geheel door de zee was weggespoeld.

Wanneer nu Gerbranda dit, zoo als hij zegt, *gezien* heeft op eenen leeftijd, waarvan hij later nog herinnering konde hebben, dan moet die toestand van het land ten westen van Harlingen zoodanig nog geweest zijn tusschen 1480 en 1485.

Dat Botte van Holdinga eene geleerde opvoeding genoten heeft, blijkt uit het door hem geschreven werk, waarin hij eene uitgebreide belezenheid aan den dag legt in Latijnsche schrijvers, en toont aan Grieksche dichters kennis te hebben. Hij moet voorts in zijne jeugd eene wetenschappelijke reis gedaan of buitenlands gestudeerd hebben: want hij noemt ergens Conradus Peutinger zijnen vriend, bij wien hij te Turin die kaart gezien heeft, welke onder den naam van Tabula Peutingeriana bekend geworden is.

Botte van Holdinga is bij de komst van Alba in de Nederlanden, met vele andere Protestanten, naar Embden uitgeweken, waartoe voor hem nog de bijzondere reden bestond, dat zijn zoon Wilko aan het Verbond der Edelen had deel genomen. Hij zelf, schoon een heftig Protestant, schijnt bij de gebeurtenissen van die dagen zich van alle openlijke handelingen onthouden te hebben. In de ordonnantie van 9 Januarij 1568 komt de naam van zijnen zoon Wilko voor onder de uitgewekenen, die ingedaagd worden, en in die van 8 September des zelfden jaars nogmaals op de lijst van hen, wier namen wegens *rebellie* aangeplakt moeten worden te Leeuwarden, op de plaatsen, waar zulks gebruikelijk is. Maar den naam des vaders heb ik nergens aangetroffen. Hieruit maak ik op, dat Wilko het land heeft moeten ruimen, om zich aan de vervolgingen te onttrekken, en dat Botte met zijne echtgenoot hunnen zoon vergezeld hebben, om tevens voor zich buitenlands eene rustige verblijfplaats te zoeken. Die samenhang van omstandigheden verklaart den naam, dien Botte van Holdinga zich zelve op het titelblad geeft: *Christi voluntarius exul*, een vrijwillig balling in de dienst van Christus. Bovendien noemt hij zich, *vivus martyr*, een levend martelaar, en *multijugus martyr*, een getuige

onder velerlei juk, welke woorden weder doorgehaald zijn, en toch geheel uitdrukkingen zijn van de benaauwdheid dier benarde dagen. Er staat: *Authore Anomalo Christi voluntario exule*. Raadselachtig is de bedekte naam (pseudonyme) *Authore Anomalo*. Misschien doelt dit op den *anomalen* toestand, waarin hij verkeerde, hij is een martelaar en hij leeft nog, hij is een balling en niet gebannen. Naderbij vind ik geene verklaring van dit woord.

Mogt ik die verder af zoeken, dan zoude ik het volgende woord er bij trekken, en de uitdrukking *Anomalo Christi* beschouwen als een woordenspel, waarmede de schrijver, door eene omzetting, doelt op zijne bekeering en overgang uit de Roomsche tot de Evangelische kerk. Want als men het tweede woord vooraan stelt, dan kan men er uit lezen *Christiano malo*. Dan zoude de schrijver door die omkeering te kennen geven, dat hij nu het omgekeerde, het tegenovergestelde, van een *slecht Christen*, namelijk een *goed*, een *waar Christen* is.

In het jaar 1567 had hij zich dan naar Embden begeven. Daar vervolgde hij het onvoltooid gebleven werk: *De origine, antiquitate et situ Phrisiae*, hetwelk hij reeds in 1564 op het touw gezet had: want dat jaartal staat aan het einde der voorrede. In 1570 was hij er nog aan bezig, blijkens eene op den rand bijgeschrevene aanvulling, waarin hij melding maakt van eene kaart van Salland, ten vorigen jare, *negen en zestig*, uitgegeven door Mascopius en Nicolaus Lyfrinx. In 1573 voegde hij ergens boven de woorden: Her. Lemmo, (unde Harlemia *amoena ac praecellens civitas* nomen sortita) tusschen de regels in: *ante Ducis Albani obsidionem*. Zoo sleet hij zijne verdere levensdagen te Embden, en bragt die door met letterkundigen arbeid. Wegens het goed onthaal, dat de ge-

vlugte Protestanten te Embden genoten, maakt hij herhaalde malen met dankbaarheid gewag van die stad, haar noemende *Christianorum mite diversorium*, en zeggende, dat zij bloeit *ob hospitale jus ac benevolentiam, qua omnes Evangelicos undecunque exactos tractat.*

